

Rutes temàtiques

Ruta de les Viles Medievales

- Ruta de les Viles Medievales: Albaida, Ontinyent i Bocairent

Quan els primers colons cristians (S.XIII), arribaren fins aleshores comarca moruna de la Vall d'Albaida, portaven amb ells una nova organització social i una concepció completament diferent que es veurà reflectida, ja siga en el repartiment del territori, en la producció artística, en la realització d'un nou urbanisme o en general en tots els aspectes que envolten la vida quotidiana dels individus. La convivència entre les dos cultures es va perllongar durant 350 anys fins el 1609.

Jaume I farà repartiment de terres i favors als seus vassalls, estos nobles són els que edificaran palaus, decoraran les seues cases amb blasons, embelliran les ciutats i són també els que dominaran els molins, les almàsseres, els forns i tot allò del què es pot extraure un benefici.

La base econòmica als tres pobles que ens ocupen era l'agricultura, encara que es donaven altres activitats com la manufactura de la llana, la ramaderia, la fabricació de teules i rajoles, la fusteria, la construcció, la tragineria i la fabricació i reparació d'aladres.

Estes activitats s'agrupaven en gremis, ubicats en carrers i places, dels quals encara ens queden els noms. La vila era un espai concebut com a centre comarcal d'intercanvis i com a cap administratiu dels senyorius. És habitual l'emmurallament de les ciutats com a estratègia defensiva, i així vegem com Ontinyent, Bocairent i Albaida es proveïxen de sòlides muralles, amb portes d'entrada a les viles, barbicanes i alcàssers per assegurar la seua defensa i a l'hora l'opulència i la representació dels principals senyors i escuts de les viles.

La distribució geogràfica i la forma d'ocupació del territori experimenta una gran metamorfosi, així es passa de la concepció andalusina, on l'hàbitat està disseminat i dispers, amb proliferació d'alqueries, pròximes a petites unitats hidràuliques a una concepció cristiano feudal on les persones s'agrupen per a viure en viles i guanyar en seguretat. L'urbanisme s'adapta a la topografia. La capacitat defensiva de les viles d'Albaida, Ontinyent i Bocairent residia fonamentalment en la pròpia orografia del solar.

El traçat dels viaris s'adapta a les corbes de nivell, les escalinates salven els grans desnivells existents, la presència de places entranyables que es constitueixen com a punt vertebrador de l'urbanisme i com a principal lloc de la vida pública i comercial de les viles. Comencen a construir-se les edificacions civils més significatives en forma d'ajuntaments, de llotges, esglésies i ermites intramurs i fora del perímetre de la ciutat.

Respecte a la producció artística a la Vall d'Albaida, la majoria de les obres són quasi totes del S. XV. L'orfebreria, la pintura, la ceràmica i l'escultura són les principals disciplines conreades. La vera creu d'Albaida (S.XV), realitzada en or i La creu processional de Bocairent del S. XV són bons exemples dels orfegres d'aquestes poblacions. Respecte a la pintura les obres més destacades es troben a Ontinyent (L'anunciació de l'església de Sta. Maria d'Ontinyent del S. XIV), Bocairent (Taula del Sant Sopar i la taula de la Verge de la Salut del mestre Borbotó, localitzades al museu parroquial de Bocairent). Altres dos obres de l'època però malauradament desaparegudes són els retaules gòtics de l'església parroquial d'Albaida i el retaule de l'hospital-ermita de Sant Miquel d'Albaida.

Els exemples d'escultures més característiques, són el Bon Pastor situat al mur nord de l'església de Sta. Maria d'Ontinyent, la Mare de Déu de l'Assumpció, en la clau de volta d'una de les capelles laterals de la mateixa església i les mènsules esculpides en l'escala gòtica del Palau dels comtes de Torrefiel S. XV. A Bocairent la pica baptismal del S. XV (església parroquial) i el crist de l'ermita de Sant Antoni són els exemples més destacats.

Per últim destacar l'enorme importància que la ceràmica, tant en forma decorada com en la producció de taulells va tenir a l'època medieval a la Vall d'Albaida. Els taulells ceràmics de Bocairent del S. XV (Museu parroquial), en són un bon exemple.

El començament de la nostra ruta és la vila d'Albaida.

Ruta Viles Medievales: Albaida

L'origen d'Albaida és ser una vila nova fortificada, creada durant les campanyes militars i el setge per a recuperar les viles de Xàtiva i Biar, va ser concebuda com a lloc de suport logístic a les tropes cristianes, cap a la meitat del S. XIII. El solar de l'antiga vila fortificada, "clos de la vila" (origen de la població d'Albaida), és ocupada avui per església-palau, amb l'hort, més la plaça de la vila (plaça Segrelles).

La vila d'Albaida fou donada com a baronia (al S. XIII), regnant Pere I de València, a diversos senyors feudals, destacant entre ells la família dels Vilarut. Estos nobles no tenien residència fixa ni estable a la vila, tot al contrari. Aquesta situació perdura fins el S. XV, quan comença la construcció del palau a través del cardenal Luis-Joan Milà Borja. Un dels seus fills Jaume Milà heretà la baronia i es casà amb Leonor Aragó, començant l'etapa de més esplendor de la vila d'Albaida fins el S. XVIII on els

descendents d'aquesta casa deixen d'aparèixer per Albaida.

El casc antic o medieval de la població s'assenta sobre un turó envoltat pel barranc del riu Albaida i el Bouet, a partir d'ací el nucli poblacional s'expansionarà durant l'edat moderna seguint dos eixos, cap al sud durant els S. XVIII, i àdhuc fins els nostres dies cap a ponent.

Tot aquest guirigall de carrers, places, barris troba el seu punt d'encontre i de cohesió a l'amplia plaça major, a la qual són adjacents l'Església i el Palau.

Començarem visitant el clos de la Vila, origen de l'actual població i lloc on s'agrupen els recursos més interessants

El Palau dels Milà i Aragó, és l'edifici més emblemàtic d'Albaida, la col·locació de la primera pedra fou a càrrec de D. Alons del Milà i Aragó, comte d'Albaida, però el responsable de la seua construcció va estar el Cardenal Lluís-Joan del Milà i Borja, baró d'Albaida des de 1471. Este va deixar el seu segell en la torre de Ponent, mitjançant un petit escut dels Milà.

Església de Santa Maria. Ontinyent

L'evolució estructural del palau ha sofert canvis al llarg dels anys; les torres i el mur darrere de les quals fou alçat el Palau formaven part de l'antiga muralla que envoltava el nucli urbà, l'edificació construïda a la fi del s. XV es centrava al voltant de la torre de Ponent. Posteriorment, després de la guerra de Germanies, el palau s'estén cap a l'est, creant una construcció més o menys quadrada, centrada al voltant d'un pati d'armes. El resultat és un palau tancat sobre si mateix, íntim i poc comunicat, arquitectura característica del segle XV.

L'estructura es vorà alterada novament per una reforma a les acaballes del S. XVI i principis dels XVII per a incorporar el pati del palau i la construcció d'una nova església, aquestes reformes van ser concloues en 1610. L'última obra destacable fou a finals del s. XIX, per a donar-li l'entrada principal per la plaça, centre de totes les actuacions públiques. Les parts més destacades del palau són l'escala principal, el saló de l'escut, decorat amb pintures que mostren els motius característics del palau d'Albaida; tiges florals, penjolls de fruites, éssers vegetaltitzats...

Al Pis Noble, lloc on habitaven els marquesos, trobem les sales més notables del palau com la sala del despatx, xicoteta i acollidora decorada amb pintures.

Palau dels Milà i Aragó. Albaida

La sala de la música, lloc on eren col·locats els instruments per a les festes, decorada amb motius blancs sobre fons blaus, presenta un aurèola de cabets de querubins, tocant instruments i sostenint partitures. El Saló del Tron, sala especialment digna tant per la decoració com per l'escut nobiliari que la centra. La decoració dels murs evoca tapissos limitats per esperits, els capitells dels quals s'humanitzen en forma d'éssers vius de rostres deformes. Els colors predominants són el roig, taronja, blau, anyil...

La Sala Blanca; anomenada així pel paviment de taulells ceràmics blancs, pot ser que aquest terra siga l'únic conservat com antic. A més d'aquestes sales anomenades hi ha d'altres destinades per a l'ús íntim dels marquesos. Els blasons heràldics que trobem al palau, indiquen els propietaris del moment; així com la data de realització: El primer i més antic data del S. XV, situat a l'exterior, tallat en pedra sota el balcó de la torre de ponent, fa referència a les armes dels Milà.

Un altre, molt més vistós, és el de la part acabada en 1610 i conté les armes d'en Cristòfol II. El tercer està situat al pati d'armes, el qual conté multitud d'armes, destacant al centre el dels marquesos actuals, residents a Madrid. La funció del palau també ha variat al llarg de la història, ha sigut residència de barons, comtes i marquesos, seu de l'ajuntament (1936-39), caixa de reclutes (1938), presó per la repressió franquista, seu de l'entitat benèfica anomenada "Dominical". Actualment el palau és propietat de l'ajuntament i es troba en procés de restauració, en la part on ja ha finalitzat esta restauració es troba la seu del Museu Internacional de Titelles de la Vall d'Albaida. Ressalta la vinculació molt estreta entre el palau i l'església arxiprestal, són els senyors d'Albaida els qui inverteixen en la construcció de la mateixa.

L'Església Arxiprestal comença a construir-se al S. XVI, en l'emplaçament que ocupava l'antiga mesquita d'Albaida i la posterior església edificada pel rei Jaume I, l'any 1245. L'actual edifici es compon d'una nau central amb capelles adossades que presenta una línia clàssica, fruit de les reformes efectuades al S. XVII. De l'estil primitiu gòtic-renaixentista només es conserven les ferradures de les voltes.

Els elements destacats de l'interior de l'església són l'altar major, amb un retaule del S. XVII que va ser reformat en 1960 pel pintor local Josep Segrelles, els "lunetos", pintures al fresc amb al·legories religioses que ornamenten tots els arcs de la nau central, obra del mateix autor i la pica baptismal del S. XVIII. De l'exterior destaca la presència de dues portes en estil renaixentista i l'austeritat decorativa de tot el conjunt. El campanar de línies discretes alberga un conjunt de campanes que encara hui són tocades a ma pel gremi de campaners. Adossada a l'església es troba la capella de la Mare de Déu del Remei del S. XIX, patrona d'Albaida.

La Muralla de la Vila, situada al nucli antic de la població, data de la primera meitat del S. XII, encara que ha estat reformada als segles XIII-XVII. El seu origen data de les vespres de la conquesta feudal, quan el govern almohade disposa la construcció d'una fortificació més sòlida i emplaçada en un lloc més baix, com el Tossal de la Vila. Un any més tard (1248), Jaume I manà construir les primeres cases al menut recinte emmurallat anomenat "Clos de la Vila", així com també a la banda de baix del Tossal, on es va formar el Raval Jussà. Hui en dia resten en peu 4 torres de la primitiva muralla, feta d'encaixonat de terra i calç. Tres de les torres corresponen amb l'estructura del palau dels Milà i Aragó, i la quarta és la Torre de Guaita. D'una quinta torre només ens queda el peu. De la resta del conjunt murallat, destacarem dos dels tres portals existents, part de la Barbacana que resguardava el desaparegut portal de San Cristòfol, i el mirador de la Guaita.

La Barbacana de Sant Cristòfol, correspon a un tipus d'edifici complex defensiu d'àmbit urbà, integrat a les muralles del nucli antic de la població, data del segle XIII. Es tracta d'una muralla més baixa i afegida al mur de la Vila formant una balconada que s'utilitzaria per obstaculitzar la pujada.

La Porta de la Vila, porta gòtica de la muralla, combina l'arc de mig punt a la part davantera i un d'escarser a la part de dins. Formava part de l'edifici defensiu que es situava al nucli antic de la ciutat. El portal fou protagonista d'accions bèl·liques que acabarien danyant-lo, la porta quedaria marcada per impactes de projectils i fortament danyada la part superior del mur, encara observables.

La Porta de València, la seua ubicació al lloc d'arribada del camí reial de València, en donaria raó del nom. A través d'este portal, el viatger que venia de la capital o de Xàtiva, accedia a l'ample però costerut carrer d'Avall, eix principal del nucli medieval d'Albaida. Aquest fou l'accés més significatiu dels emplaçats extramurs de la Vila.

Un passeig pel raval Jussà i el raval Sobria, àrees d'expansió urbanística fora de les muralles de la vila, per veure la configuració dels carrers seran el punt final a la visita d'Albaida.

Nucli medieval. Albaida

La següent parada de la nostra ruta serà la Vila d'Ontinyent, la qual va ser declarada conjunt historicoartístic l'any 1974.

Ruta Viles Medievales: Ontinyent

L'origen de la Vila està documentat des del segle XI, en temps dels àrabs ja era una etapa important del camí de Múrcia a València. Quan va ser conquerida pels cristians (1244), el seu terme municipal era molt ampli, ja que comprenia Cabdet (fins el 1446), Agullent (fins a 1585), així com la partida dels Alforins, concedida per Jaume I (1256) i convertida en municipi el 1927. El seu caràcter fronterer va ser determinant perquè Jaume I la convertirà en Vila Reial amb vot a les Corts de l'Antic Regne de València.

El barri medieval d'Ontinyent va sofrir importants reformes urbanístiques, entre altres factors per la devastadora destrucció que va produir un terratrèmol en 1258, el qual va obligar a reconstruir muralles i cases. A inicis del segle XV Ontinyent era una vila populosa, la seua espectacular situació al capdamunt d'una lloma prominent (359 metres sobre el nivell del mar), en contraposició amb els seus voltants, no deixa lloc a dubtes sobre la seua delimitació i funció defensiva.

Està envoltada pel riu Clariano al nord-est on l'antiga muralla serveix de mur de contenció, mentre que al sud la tancava el barranc de l'Almaig, que va ser cobert per facilitar l'extensió de la ciutat per la part del raval.

Fins els S.XVI-XVII no s'inicia el procés de trasllat extramurs de la Vila, procés que es consolidarà ja en el S.XVIII, sobre tot al voltant de Sant Miquel i el carrer Major. Avui, la vila és una successió de cases apinyades en carrers sobre grans desnivells i, per això encosterats, coronada pel nucli emmurallat, la Vila. Carrerons estrets amb les cases encalades i teulades grises i negres, plaçotes mínimes, algun altre casalot d'arquitectura aristocràtica, dovelles i carreus de pedra, torres i restes de fortificacions, atzucacs que no tenen fi, racons encisadors, silenci, sense el soroll dels cotxes,...

El barri de la Vila, declarat conjunt historicoartístic nacional el 1974, conserva un dels conjunts medievals més representatius de les terres valencianes i mereix una visita tranquil·la i observadora per poder descobrir el seus encants i els edificis, tant civils com religiosos de gran interès.

Pont de la Cantereria. Ontinyent

Començarem la visita a través del portal de Sant Roc fou la primera porta cristiana oberta en 1256. En esta placeta es celebrava el mercat en l'època medieval, era una espècie de soc o mercat morú. Podem destacar una casa (anomenada Casa de Pala) amb un escut nobiliari que conté el bouet dels Borja i el magnífic palau de la Vila o de la duquesa d'Almodóvar (S. XIII-XIX), avui en procés de restauració. Probablement fou edificat en l'època d'invasions almohades (S.XI-XII), rehabilitat després per Jaume II, que el va convertir en residència reial. D'estil gòtic valencià.

L'Església de Santa Maria (S. XIV-XVI, declarada monument històric-nacional, en 1974). Un terratrèmol registrat l'any 1258 va accelerar la desaparició del

vell edifici situat al mateix lloc on estava l'antiga mesquita, aleshores es va projectar una nova església segons els canons del S.XIV-XV en estil gòtic valencià, posteriorment ha sofert diferents transformacions fins presentar l'aspecte actual. La porta de la Capella, d'estil neoclàssic, la porta principal (1530) d'estil plateresc, la porta amb l'escultura del Bon Pastor, (S.XV) la imatge de la Mare de Déu (S.XV) en la clau que tanca la volta, la gran pica baptismal (S. XVII).

Campanar de la Vila i les muralles sobre la ribera del riu. Ontinyent

La primitiva pica gòtica, la taula de l'Anunciació (S.XV) d'estil flamenc, el retaule de José Segrelles per a substituir l'antic retaule renaixentista desaparegut en la guerra civil i algunes escultures de Marià Benlliure són les obres més destacades que trobareu al seu interior.

El campanar de Santa Maria va començar a construir-se el 1689, és tot un referent simbòlic i identificador de la ciutat. Amb més de 71 m d'altura, és la més elevada de les torres valencianes. Conserva la campana més antiga de tota la Vall d'Albaida, la de Rauxa i Foc (1563). Paga la pena fer la visita els diumenges després de missa dotze amb la Colla de

Campaners per veure des del seu cim, una magnífica panoràmica de la Vall d'Albaida i de la serra Mariola.

El carrer Sant Pere és típic pels seus atzucacs o carrerons sense eixida, com és l'anomenat "carreró de la paella". El carrer Cordellat, on hi havia la seu de l'antic gremi de cordellers o artesans de l'espart. La Plaça de Sant Pere, el carrer Trinitat que responia al nom de carrer de la Barbacana i posteriorment, en el llenguatge popular obtingué la consideració de carrer Major, el més important de la Vila. En este carrer es troba la porta principal de la Casa de Cultura (S.XVIII) i el taller de fusteria de Barberà, edificis protegits des que es va declarar el barri Conjunt Històric Nacional en 1974.

El Carrer Muralla, anomenat així per trobar-se junt al recinte emmurallat. També se'l coneixia com carrer Arbellons, per ser recorregut per una claveguera que recollia la pluja i la tirava per un forat de la muralla al riu.

El Carrer Callarís, amb configuració estreta i empinada. Es tracta d'un dels carrers medievals més típics del barri de la Vila, es creu que és el barri on residia la comunitat jueva de la Vila d'Ontinyent. Entre el carrer Cordellat-Trinitat i en la mateixa casa que fa cantonera, s'ha descobert recentment un forn medieval, que es troba en procés de restauració

Al carrer Mirador s'hi troba l'Hospital de Beneficència i l'antic llavador.

Este carrer es denomina així, ja que des d'este lloc es podia veure la Vall d'Albaida i l'horitzó i s'accedia ací, mitjançant la principal porta de la vila, que s'anomenava precisament, del Mirador. Passant per l'Arc de l'Àngel Custodi, arribem al carrer Roses o Hams, anomenat així perquè era el carrer de pas per als qui practicaven la pesca. Este carrer va paral·lel a una part de l'antiga muralla. Al seu dia degué ser una espècie de ronda exterior.

Abandonem el recinte de la Vila i abaixem fins la Plaça Major, l'àgora i escenari de tots els esdeveniments polítics i religiosos, raó per la qual concentra els edificis històrics més rellevants. La seua configuració primitiva no distava molt de l'actual, exceptuant la desaparició de les porxades que circumdaven quasi tota la plaça. Avui encara resten algunes a mà esquerra de l'Ajuntament i destaquen pels revoltons decorats amb algeps d'estil renaixentista (S.XVI).

La Casa de la Vila es va construir en la primera meitat del segle XVI, al capdavant de l'antiga muralla, per allotjar la institució municipal, l'anomenat Consell. A finals del S. XVI se li va afegir la Llotgeta del Mostassaf, càrrec instituit per Jaume I per a la inspecció de la venda, mesures d'atribució, vigilància de carrers, etc.

La façana està ornamentada amb columnes d'ordre jònic i figures al·legòriques. Al S. XVIII es va produir una important reforma que va ocultar bona part del seu aspecte primitiu.

Enfront trobem el Palau del Comte de Torrefiel (S.XV-XVIII), actual ajuntament. Fou l'antiga mansió dels marquesos de Colomer. Manté la seua estructura gòtica, ressaltant l'escala ornamental de pedra tallada, que condueix a la planta noble on hi ha una preciosa porta de pedra picada gòtica (principis del S.XVI) en la qual campa l'escut heràldic dels seus amos.

L'actual Museu Arqueològic d'Ontinyent i la Vall d'Albaida (MAOVA) està construït sobre l'antic Almodí (S.XVII-XIX) i els Antics Jutjats.

El convent de les Monges Carmelites (segle XVI), la Plaça de Baix o Nova, el museu fester de moros i cristians, el pont vell (S. XVI) i una passejada pel Carrer Major on s'agrupen les cases nobiliàries i esglésies construïdes des del S. XVI fins el S.XIX, són una bona forma d'acabar el recorregut per Ontinyent.

Casc antic. Ontinyent

Ens dirigim cap a Bocairent per finalitzar la nostra ruta per les viles medievals de la Vall d'Albaida.

Ruta Viles Medievals: Bocairent

Ja al S. IX, el Bekiren àrab albergava un important nucli de població camperola que convivia amb un grup de militars i que tenien fonamentalment en l'agricultura i també en un incipient comerç i indústria de la llana la seua base econòmica. En aquella època sols existien el barri de la Mare de Déu d'Agost i el de Sant Joan, a més de la Mesquita i el Castell (ubicat en l'actual emplaçament de l'església parroquial).

L'any 1245 amb la rendició de Biar, la població va passar a mans de Jaume I i en 1255 va ser repoblada per cristians, produint-se una primera ampliació de la vila, que aniria augmentant conforme es desenvolupava la indústria tèxtil. L'any 1418, Bocairent juntament a Ontinyent i Biar van ser nomenades viles reials pel rei Alfons V el Magnànim.

Posteriorment, al S. XVI, la indústria tèxtil de Bocairent viu el seu segle d'or, atorgant-li Felip II el títol de Reial Fàbrica de Draps.

Un recorregut per la vila ens ajudarà a conèixer millor Bocairent.

Comencem la visita des de la Plaça de l'Ajuntament per a adreçar-se al barri medieval i en primer lloc ens trobem, L'Església Parroquial de Nostra Senyora de l'Assumpció.

Construïda al lloc que ocupava l'antic castell àrab, fou realitzada originàriament en estil gòtic i adaptada posteriorment als gustos barrocs.

En ella es reuneixen les principals característiques de l'art Valencià, des del gòtic fins el S. XIX. L'any 1748 va ser danyada pel terratrèmol de Montesa i va afectar fonamentalment a la torre campanar que va ser reconstruïda en 1766.

L'església de tres naus té com a elements destacats, la torre-campanar, considerada un dels més bells exemples del classicisme Valencià.

Vila medieval. Bocairent

La façana principal, reconstruïda en el S. XVIII amb una fornícula on se situa la imatge de la Mare de Déu de l'Assumpció. A l'interior ressalta l'altar major amb obres de José Segrelles i Joan de Joanes, la Capella del Reser-vat decorada amb frescos del S. XVIII, la Capella de Sant Blai, amb decoració xorigueresca i la Pica Baptismal, antiga font pública del S. XV.

El Museu Parroquial alberga importants obres, com la creu processional (S.XV), la taula del Sant Sopar (S.XVI), taula de la Verge Maria de la Salut (S.XV), taulellets de ceràmica (S.XV), escultures, peces d'orfebreria i pintures de mestres com, Marià Benlliure, Segrelles i Sorolla d'entre altres.

Abandonem l'església per a endinsar-se en el barri medieval, tot un conjunt laberíntic d'estrets

carrers i xicotetes places que de seguida ens fan endarrerir en el temps.

Existeixen tres rutes pel barri medieval publicades per l'ajuntament de Bocairent, que vos poden servir com a itinerari de visita, en tot cas no deixeu de visitar, el carrer l'Emboç, un dels més emblemàtics de

Bocairent, per la seua escassa amplària, si alcem la vista cap el cel sembla que les façanes acaben ajuntant-se.

Font pública. Bocairent

El carrer Batle va ser un dels més importants a l'edat mitjana, com ho reflecteix el conjunt de cases senyorials que encara queden (cases núm 5, 7, 8, 12, 24 i 28). Al mateix carrer trobem una fornícula en forma de finestra que commemora la predicació de S. Vicent Ferrer en 1412.

A la placeta de la presó tenim l'antic Ajuntament, lloc on va ser proclamat Sant Blai, patró de Bocairent en 1632. També es troba en esta plaça la Casa del Batle del S. XVI amb balcó i porta de mòdul castellà; cornisa mudèjar i una finestra partida per un mainell d'influència toscana.

El carrer de les voltes, al més pur estil àrab, el de la canteria, el de la Mare de Déu d'Agost, el de l'Aljub, el carrer de la Premsa.

Nombroses fonts, la majoria d'elles construïdes al S. XVIII ens trobarem al llarg del recorregut, la Font de l'Escaleta, la Font de Gràcia, la Font de l'Aljub, la de l'almaguer, inclús un aljub medieval, excavat en la roca que encara és utilitzat per a la canalització del Rec de les Solanetes.

Com en totes les poblacions medievals, existia una muralla per defensar la vila, en el cas de Bocairent no estava present en tot el seu perímetre, sinó en aquells llocs on l'orografia ho feia necessari. Per accedir al recinte emmurallat existien varies portes d'accés, la única que resta en peu és la de la Mare de Déu d'Agost, dalt de la qual s'ubica l'ermita de la Verge d'Agost. El pont de Darrere la Vila, un dels més importants de l'edat mitjana, el portal de Sant Blai i el Porxi de la Calçada excusada servien també per a entrar a la vila, encara que estos han sofert transformacions.

A l'interior del Barri medieval es van edificar diferents ermites:

L'ermita de Sant Joan és la més antiga de totes. Es tracta d'una antiga mesquita del S. XIII i de la primera església que es va fer a la vila. La façana amb decoració gòtica i el retaule barroc de l'altar major són els elements més destacats.

L'ermita de la Mare de Déu d'Agost, construïda l'any 1245 per les tropes de Jaume I, està situada sobre el portal d'Agost, l'únic que queda en peu i que servia com entrada al recinte emmurallat de Bocairent.

L'ermita de la Mare de Déu dels Desemparats, forma part del segon pis d'una casa del S. XVIII a causa del fort desnivell del sòl.

Les ermites exteriors són quatre i estan disposades de manera que formen una creu amb la població:

L'ermita del Sant Crist del S. XVI, l'ermita de Sant Jaume del S. XV, en estil gòtic, dedicada al que va ser primer patró de Bocairent, l'ermita de Sant Antoni de Padua, del S. XVIII i l'ermita de Sant Antoni Abad construïda en el S. XVI, com a convent per als pares antonians. Les pintures murals i el pantocràtor romànic en pedra són els elements més destacats.

